

**Sok gátlást kell leküzdeni
Megkövetelni, amit kell!
„Ereztem, hogy segíthetek”
A strukturális nyelvészet**

AZ ISKOLAPADTÓL csak néhány lépés a katedra

— A germán nyelv- és irodalomszakon 1962-ben vizsgáztam. Lehetőség kínálkozott és én szívesen éltem vele: ittmaradtam az egyetemen tanítani. Az első évben én is gyakornok voltam. Közben a Ságvári gimnáziumban tartottam német órákat. Igazán mondom, nagyon szeretem a „gyerekeimet”, katedrára lépésem első pillanatától, mind a mai napig. Az egy év leteltével tanársegéd lettem, a múlt évben doktoráltam.

A József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Germán Nyelv- és Irodalom Intézetében tanársegéd dr. Valaczkai László. Így mondja el a legutóbbi két életéve történetét. Hiányzik belőle még az, hogy közben megnősült, és ha kérdőívet kellene kitöltenie, számot adhatna még külföldi útról is. Két helyen tanított és közben megszerzett egy doktori címet. Ez csak „egyszerű!” Nem?

1

Az iskolapadtól csak néhány lépés a katedra. De, hogy valaki ott helyet is foglalhasson, ahhoz hosszú évek fáradságos munkájára van szükség.

Dr. Valaczkai László gyakorló éve alatt olyan foglalkozásokat vezetett, ahol nyelvtanji eseteket beszéltek meg, amelyek használatában ingadoztak a hallgatók, amelyek a teoretikus nyelvtani előadásokon nem hangzottak el. Ezeknek a gyakorlati óráknak az volt a feladata, hogy fejlessék a diákok beszéd-készségét, bővítsék német szókincsüket.

Milyen érzés volt ez a „minőségi helycsere”? Hiszen talán olyan hallgatókat is tanított, akikkel együtt drukolt még egy évvel ezelőtt az ajtó előtt, melynek ha átlépték küszöbét, kezdődött a vizsga.

— A gyakorló évem alatt csak első és másodévesekkel kellett találkoznom. Őket pedig azelőtt nem ismertem, vagy nem voltak közös foglalkozásaink. Így aztán ilyen problémáim egyáltalán nem adódtak. Különben az a vé-

leményem, hogy élesen külön kell választani egyéni kapcsolatainkat a munkaviszonytól. Valóban, a tanári pályafutás „nehéz” éve az első. Sok gátlást kell leküzdeni ez idő alatt. De azért megoldható minden.

2

Talán éppen erről a megoldásról kellene beszélnünk néhány szót. Hogyan sikerült az első évet pedagógiaiailag megoldania?

— En „könnyű” helyzetben voltam. Nyelvet tanítani nagyon hálás feladat, mert a diák mindent szívesen csinál, aminek érzi, hogy belátható időn belül gyakorlati hasznát veheti. Különben igyekeztem természetesen közvetlen lenni, és kíméletlenül megkövetelni mindent, amit csak egy diáknak tudnia kell.

Milyen érzés volt osztályzatokat osztogatni, szemben ülni az izguló tanulóval? Hiszen itt is helycsere történt, olyan, amellyel felelősebb szerephez jutott.

— Az osztályzásnál nagyon sok szempont játszik szerepet, mindenekelőtt természetesen a diák felkészültsége, s emellett felsorakozhat azután még egy-két körülmény.

3

A kérdés már elhangzott. Nyelvtani gyakorlat volt. A már feladott leckét kellett visszakérdezni. A két gyerek csak állt és hallgatott. Az egyik jó előképzettséggel iratkozott be az egyetemre, a másik nyelvtani tudását „pótolta”, hogy rajongva szerette a tárgyat, a német nyelvet és az irodalmat.

Csak állt a két diák és dadogott. Ki ne került volna már hasonló helyzetbe?! Úgy nevezzük: pillanatnyi „rövidzárlat”, mintha az sötétítette volna el az agyat.

— Hat-hét társukat feleltettem előttem. Az anyag nehéz volt, ha nem foglalkoztak volna vele előzőleg, ennyi hallomás után nem tudtak volna ötösrre felelni belőle. Nem is feltételeztem rólok, hogy nem tanultak otthon.

Ereztem, hogy segíthetek nekik. És sikerült.

4

A múlt év október elsejétől december végéig a berlini Humboldt Egyetem vendégeként ismerkedhettem a német intézet oktatóival, munkájukkal. Közben ellátogattam a jénai egyetemre, a potsdami pedagógiai főiskolára és megismerkedhettem a Berlini Német Tudományos Akadémia Strukturális Nyelvészeti Munkacsoportjának kiváló fiatal nyelvészeivel. Azzal a nagyjelentőségű kutatómunkával, ahogyan az új nyelvtudományi kutatási irányzatot elméletben és gyakorlatban igyekeznek alkalmazni a német nyelvre is.

— Az új módszer rendkívül egyszerű. A nyelv leírása sokkal jobb segítségével, mint a hagyományos diszciplinákkal. Ma még nem alkalmas iskolai oktatás céljaira, mivel még nincs teljesen kidolgozva. Részleteiben azonban már most is jó, csak ma még nem ad meg minden általánosan alkalmazható szabályt, melynek segítségével a német nyelvet nyelvtanilag helyes mondatok lehet képezni.

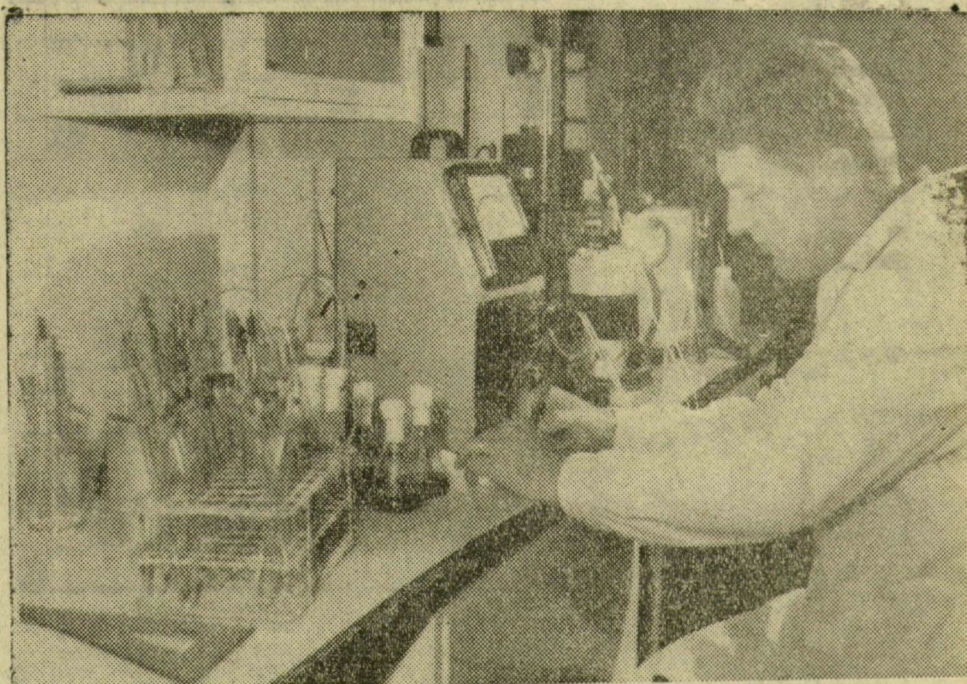
Erdeklő őt is behatóan és tudományosan a strukturális nyelvészet. Néhány nyelvészeti érdeklődésű lelkes fiatal hallgatóval baráti konzultációs alapon foglalkozik is a témával. Felöltött már bennük a gondolat, hogy a jövő tanévben egy speciál-kollégiumot indítanak e témából.

5

Két év tanári pályafutás nem nagy idő, de éppen elég ahhoz, hogy dr. Valaczkai László érezze: jól választott, amikor élethivatását ebben vélte megtalálni. Végso-
valomása is a szakma szeretetéről tanúskodik.

— Fő törekvésem, hogy a most hagyományos funkcionális nyelvtant minden ízében, minél tökéletesebben elsajátítsam, és szélesítsem strukturális nyelvészeti ismereteimet is.

Méry Éva

Nem kezdő a pályán

Az Orvostudományi Egyetem Biokémiai Intézetének legifjabb tanársegéde dr. Kókai Károly. Csak 1961 szeptemberében kapta meg a diplomát, de már január elsejétől kinevezett gyakornok volt. Ez hogyan sikerült?

— Úgy, hogy előbb mint tudományos diákköri tag, azután mint demonstrátor, sokat foglalkoztam biokémiával.

Közelebből?

— Az enzimekkel és a hormonokkal. A kes-

fénykép is egy enzim-
mekkel kapcsolatos többesszámban úgy, De miért mondta

kutatás közben ké-

szült.

Témája?
— Azt vizsgáltuk a radiométerrel, hogy a különböző korú csirkeembriók májában milyen aktivitású a borostyánkősav dehidrogenáz. Ez a fejlődő sejtek légzése szempontjából érde-

de.

Tudna példát mondani?

— Nemrég küldtem el egy dolgoza-

hogy „megvizsgáltuk”?

— Mert egy fiatal kutatótól szerénytelenség volna csak a maga nevében beszélni. Irányítanak, vezet-

tik munkámat, s örülnék, hogy a részletekben már sikerült némely eredményt elérnem.

Tudna példát mondani?

— Nemrég küldtem el egy dolgoza-

tomat az Ausztráliában megjelenő Enzimológia című tudományos lapnak. Arról szól, hogy miként mutatható ki proteolitikus enzimek segítségével a borostyánkősav dehidrogenáz a szövetek struktúrájában.

Persze ezt csak az érti meg, akinek a szakmája. Minden esetre dr. Kókai Károly, a legfiatalabb szegedi biokémikus tanársegéd hatodik tudományos cikke megírása után már nem számít egészen kezdőnek a pályán!

A fiatal oktatók és a KISZ

Beszélgetés az ifjúsági szövetség egyetemi titkárával

Mind több fiatal oktató és kutató dolgozik a József Attila Tudományegyetemen. Többségük persze túl van már a KISZ korhatárán, a 26. éven, de azért még sem őket, sem magukat nem tartják öregnek: 78-as tagjai az ifjúsági szövetségnek. Az egyetem KISZ-szervezetének tehát velük is legalább annyit kell törődni, mint a hallga-

tókkal. Várkonyi Zoltán, az egyetemi KISZ vb titkára jól ismeri az ő problémáikat is.

— A téma igen aktuális — mondta Várkonyi Zoltán —, éppen a közelmúltban foglalkozott vele a végrehajtó bizottság. Ugyanis 1962. októbertől egészen idén március végéig önálló oktatói alapszervezet működött egyetemünkön.

Ha egyszer szükség volt rá

Miért volt rá szükség, és még inkább: miért szűnt meg, ha egyszer szükség volt rá?

— Vegyük sorba a kérdéseket! Az egyetem oktatói gárdájának csaknem egynegyed része fiatalokból áll. A fiataloknak pedig — mint mindenütt — sajátos problémái vannak. Az oktatói KISZ-alapszervezet létreho-

zása azért látszott célszerűnek, hogy összehozza, megismeresse a különböző karokon, intézetekben dolgozó

embereket, ha másért nem, egy kis beszélgetésre.

— De természetesen másért is: azért, hogy saját szakmai nehézségeiket megkönnyíthessék például adott alkalmakkal kölcsönadhassanak egymásnak műszereket, könyveket. Vagy, hogy jobban megismerjék a hallgatók gondjait, s nagyobb segítséget tudjanak adni az ő alapszervezeteik munkájához. Fontos feladat lett volna a fiatal oktatók szociális jelle-
gű támogatása is. Hogy mást ne mondjak: a nőtlen emberek vacsoraigényének szervezett kielégítése.

Aki nem doktor, lemaradt?

— Az oktatói KISZ-alapszervezet nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Már az alakuló gyűlésre is kevesen jöttek el, s az érdeklenség végigkísérte fennállásának másfél évét. Mégis tévedés lenne azt gondolni, hogy a fiatal egyetemi oktatókat, kutatókat nem érdekli a KISZ. Olyan is van közöttük, de csak elenyésző számmal.

— Inkább az a reális valóság, hogy nagyon elfoglalt emberek. Főképpen szakmai-
lag. A legfontosabb nyilvánvalóan az oktató-nevelő munka, a kommunista szakemberképzés, s ha valaki ebben mind nagyobb eredményt akar elérni, az csak KISZ-munkát.

dicsérhető. De azért túlzásba esik az a gyakornok, aki egy évvel az egyetem elvégzése után már azt hiszi magáról, hogy „lemaradt”, mert még nem szerezte meg a doktori címet. Az egyoldalúság sohasem jó dolog.

— Jónéhány fiatal oktató a politikai és társadalmi munkából is alaposan kivette a részét. A pártbizottságok, a megyei és városi KISZ-bizottság mellett tevékenykednek. Őket sem lehetett bevonni az alapszervezet életébe. Ezért született meg az elhatározás: valami célszerűbb szervezeti formát kell találni számukra. Olyat, ami valóban elősegíti az egyetemi KISZ-munkát.

Majd ha klub nyílik

— A végrehajtó bizottság úgy döntött, hogy az egyetemen működő pártcsoportok mintájára KISZ-alapszervezeteket hoz létre az oktatók számára, s ezek közvetlen irányítását majd a pártcsoportok végzik. Ily módon megszűnik az eddigi szétaprózottság, s egy-egy feladat elvégzésére egyszerűbben mozgósíthatók a KISZ-tagok. Hamarabb elérjük azt is, hogy ne csak az elsőéves hallgatók kilenc alapszervezetében dolgozzon oktató, hanem valamennyi évfolyamon.

— Erre az utóbbira nem azért van szükség, mintha a hallgatók nem lennének képesek önállóan tevékenykedni, de a gyakorlat szerint egy-egy fiatal oktató igen sok segítséget tud nekik ad-

ni: a gyengén tanulók segítségében, a jegyzetbeszerzésben, a konzultációkon, a vizsgák idején stb.

— A fiatal egyetemi oktatók szociális problémáit mindeddig nem sikerült megoldani. A szakszervezetre, sőt a pártszervezetre vár, hogy valamilyen eredményre jussunk. Ami pedig a tájálkozás lehetőségeit illeti, ez most tagadhatatlanul háttérbe szorul, bár eddig se igen sikerült összehozni egymással a fiatal oktatókat. Talán ha majd megvalósul az egyetemen a tervezett oktatói klub, erre is mód nyílik. Hiszen, hogy szükség volna rá, az vitathatatlan.

Fehér Kálmán

A nagy pillanat

Mert a hallgató nagy pillanata az, amikor ellenőrzik munkáját. A Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszerkémiai Intézetében a harmadéves gyógyszerészhallgatók laboratóriumi gyakorlati foglalkozáson vannak. A foglalkozást dr. Szentesi Istvánné tanársegéd vezeti. Itt a laboratóriumban ismerkednek meg a harmadikosok a gyógyszerkészítés technológiájával. Az elkészült porok összetételét, a gyógyszerkészítményeket azután ellenőrzik is. Fodor Gabriellának, az évfolyam egyik tagjának segít az oktató a vegyvizsgálási munkában